

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ
ΠΑΣΟΚ-ΚΙΝΗΜΑ ΑΛΛΑΓΗΣ

Αθήνα, 21 Νοεμβρίου 2024

Ερώτηση

Προς τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, κ. Κωνσταντίνο Χατζηδάκη

Θέμα: Κίνδυνος απώλειας πόρων και νέας απένταξης έργων από το Ταμείο Ανάκαμψης

Σε δηλώσεις του στις 24 Οκτωβρίου 2024 ο επικεφαλής της Ειδικής Υπηρεσίας Συντονισμού Ταμείου Ανάκαμψης, **Ορέστης Καβαλάκης**, τόνισε μεταξύ άλλων: «*Η υλοποίηση του Ταμείου Ανάκαμψης συνεχίζεται σύμφωνα με τον προγραμματισμό... Έχουν ήδη εκταμιευθεί άνω του 50% των διαθέσιμων πόρων του προγράμματος, συνολικού ύψους 18,2 δισ. ευρώ. Στόχος παραμένει η πλήρης αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων προς όφελος της οικονομικής ανάπτυξης και της κοινωνικής ευημερίας*». Σε παρουσίαση μάλιστα που έδωσε στη δημοσιότητα την ίδια μέρα το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών εμφανίζεται η Ελλάδα να κατατάσσεται 5^η μεταξύ των 27 κρατών μελών της Ε.Ε. σε εκταμιεύσεις ως προς τους πόρους του Εθνικού Σχεδίου, αλλά και να βρίσκεται +4 μονάδες πάνω από το μέσο όρο των κρατών μελών ως προς την ολοκλήρωση οροσήμων (28% έναντι 24%).

Αυτό που δεν έλεγε όμως η παρουσίαση είναι ότι η Ελλάδα πριν λίγους μήνες, στα τέλη του 2023 ήταν +7 μονάδες πάνω από τον μέσο όρο επίτευξης οροσήμων στην Ε.Ε. (26% η Ελλάδα έναντι 19% μ.ο.) και η χώρα μας **κατατάσσεται πλέον 12^η στο συγκεκριμένο δείκτη από 11^η στα τέλη του 2023**. Αυτά προκύπτουν από τους πίνακες της ειδικής έκθεσης 13/2024 του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου για την απορρόφηση των κονδυλίων του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και από τα στοιχεία στο Milestones and Targets του Recovery and Resilience Scoreboard της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Με λίγα λόγια η Ελλάδα στο Ταμείο Ανάκαμψης επιβραδύνει την ώρα που έπρεπε να επιταχύνει.

Αλλά τα προβλήματα, όπως ξέρουν όλοι οι οικονομικοί παράγοντες, δεν είναι μόνο ποσοτικά, είναι και ποιοτικά. Κι αυτό γιατί πληθαίνουν οι ενδείξεις και οι αποδείξεις πως η εκταμίευση πόρων από το Ταμείο Ανάκαμψης έχει πολύ μικρή σχέση με το πόσα χρήματα φτάνουν πραγματικά στην αγορά. Αυτό φυσικά είναι πρόβλημα που εντοπίζεται στο σύνολο σχεδόν των κρατών μελών της Ε.Ε., αλλά έχει πολύ μεγαλύτερη σημασία στη χώρα μας καθώς προσπαθεί να καλύψει το αναπτυξιακό χάσμα που την χωρίζει από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Κάθε ευρώ μετράει.

Ακόμα και η Τράπεζα της Ελλάδας όμως στην Έκθεσή της για την Νομισματική Πολιτική 2023 – 2024 που δόθηκε στη δημοσιότητα τον Ιούνιο του τρέχοντος έτους κάνει λόγο για «**σημαντική υστέρηση στην εκτέλεση δαπανών**»: «*Παρά την ικανοποιητική απορρόφηση των πόρων του RRF την περίοδο 2021-2023 έναντι του ευρωπαϊκού μέσου όρου, παρατηρήθηκε σημαντική υστέρηση στην εκτέλεση των δαπανών χρηματοδοτούμενων από τις επιχορηγήσεις του RRF σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό. Δεδομένης της περιορισμένης διάρκειας ζωής του ευρωπαϊκού μέσου ανάκαμψης, χρειάζεται εντατικότερη προσπάθεια υλοποίησης των επενδυτικών σχεδίων ώστε να καταστεί δυνατή η πλήρης αξιοποίηση των θετικών επιδράσεων*

του μέσου αυτού στο ρυθμό ανάπτυξης και στην παραγωγικότητα της οικονομίας τα επόμενα χρόνια».

Το ακόμα πιο ανησυχητικό είναι ότι η Τράπεζα της Ελλάδος, στην ίδια Έκθεση, υπογραμμίζει πως μόνο το 45% των συνολικών κονδυλίων των επιχορηγήσεων του Ταμείου Ανάκαμψης που έχουν εισπραχθεί μέχρι στιγμής από την Ελλάδα έχει διοχετευθεί στην πραγματική οικονομία, με την υποεκτέλεση να «κοστίζει» στη χώρα 1% περίπου του ΑΕΠ ετησίως: «Η εμπειρία της περιόδου 2021-23 δείχνει ότι ορισμένοι κίνδυνοι υλοποίησης των εθνικών σχεδίων έχουν ήδη πραγματοποιηθεί, με αποτέλεσμα την υποεκτέλεση των δημόσιων δαπανών που χρηματοδοτούνται από τους πόρους του RRF και την αναβολή τους για τα επόμενα έτη (οπισθοβαρής ανακατανομή δαπανών), παρά το σχετικά ικανοποιητικό βαθμό είσπραξης των κονδυλίων... Την περίοδο 2021-23, σε ορισμένες χώρες μάλιστα όπως η Κροατία, η Ελλάδα και η Βουλγαρία, η υποεκτέλεση εκτιμάται περίπου στο 1% του ΑΕΠ κατά μέσο όρο. Η Ελλάδα καταγράφει σημαντική υστέρηση στην εκτέλεση των συναφών δαπανών σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό (-0,8% του ΑΕΠ το 2021, -1,3% του ΑΕΠ το 2022, -0,8% του ΑΕΠ το 2023). Ειδικότερα, σωρευτικά την περίοδο 2021-23 στην Ελλάδα, μόνο το 45% των συνολικών κονδυλίων των επιχορηγήσεων του RRF που έχουν εισπραχθεί μέχρι στιγμής έχει διοχετευθεί στην πραγματική οικονομία...»

Εξίσου προβληματική με την πραγματικότητα στο σκέλος των επιχορηγήσεων του Ταμείου Ανάκαμψης είναι και η κατάσταση στο σκέλος των δανείων. Όπως σημειώνει το ενημερωτικό δελτίο «7 Ημέρες Οικονομία» της Eurobank στα τέλη Σεπτεμβρίου του τρέχοντος έτους επικαλούμενο πρόσφατη ανάλυση της Τραπεζής της Ελλάδος, **«λιγότερο από το ¼ των πόρων που είχε λάβει η Ελλάδα ως δάνεια από το ΤΑΑ μέχρι τον Απρίλιο του 2024 είχαν φτάσει στους τελικούς αποδέκτες τους (ιδιωτικές επιχειρήσεις), μεταξύ άλλων, λόγω γραφειοκρατίας»**. Η δε συγκεκριμένη αναφορά στο Note on the Greek Economy (May 2024) της Τράπεζας της Ελλάδος έχει ως εξής: «Loans: Out of a total envelope of €17.7 bn, cash receipts from the EU amount to €7.3 bn. Until April 2024 €1.7 bn had been disbursed to firms». Δηλαδή, μέχρι τον Απρίλιο του 2024, από τα 7,3 δισ. που είχε λάβει η Ελλάδα ως δάνεια, μόνο 1,7 δισ. είχαν φτάσει σε ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Στην παραπάνω προβληματική κατάσταση συνηγορούν και τα επίσημα στοιχεία εκτέλεσης του προϋπολογισμού για το εννιάμηνο του 2024. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της κυβέρνησης, από τα 3,6 δισ. ευρώ του Ταμείου Ανάκαμψης που θα έπρεπε να έχουν απορροφηθεί από την αγορά μέχρι το τέλος Σεπτεμβρίου, απορροφήθηκαν μόλις 1,14 δισ. ευρώ. Δηλαδή βάση των στόχων που είχαν τεθεί παρατηρείται απόκλιση άνω του ενός δισεκατομμυρίου ευρώ, και πλέον για να επιτευχθεί ο στόχος για το σύνολο του έτους, απαιτείται η απορρόφηση 2,474 δισ. ευρώ σε ένα τρίμηνο, δηλαδή περίπου 824 εκατ. το μήνα, όταν στο ενιάμηνο ο μέσος όρος ανήλθε σε 127 εκατ. ευρώ το μήνα.

Δυστυχώς η Ελλάδα εμφανίζει ήδη σοβαρές αρρυθμίες στην πραγματική απορρόφηση κονδυλίων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας την ώρα που τα πράγματα θα γίνουν ακόμη περισσότερο απαιτητικά. Κι αυτό γιατί, όπως προκύπτει και από τα στοιχεία της ειδικής έκθεσης 13/2024 του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου, το νέο αναθεωρημένο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας που εγκρίθηκε στην τελική του μορφή τον Ιούλιο του 2024 είναι **αρκετά πιο οπισθοβαρές από το αρχικό**, τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά. Όπως μάλιστα σημειώνει το ενημερωτικό δελτίο «7 Ημέρες Οικονομία» της Eurobank στις 20 Σεπτεμβρίου 2024 **«το 95% των επενδύσεων και πάνω από το 60% των μεταρρυθμίσεων του σχεδίου «Ελλάδα 2.0» είναι προγραμματισμένες να ολοκληρωθούν κατά το δεύτερο μισό της προγραμματικής περιόδου, δηλαδή κατά την τριετία 2024–2026**. Επιπρόσθετα, οι επενδύσεις και οι μεταρρυθμίσεις αυτές δεν είναι μόνο περισσότερες αριθμητικά, αλλά είναι και οι πιο σημαντικές για τη μελλοντική πορεία της οικονομίας και παράλληλα οι πιο απαιτητικές. Κατά την πρώτη τριετία, τα περισσότερα ορόσημα αφορούσαν την ψήφιση νόμων, την εκπόνηση σχεδίων και μελετών και την προκήρυξη διαγωνισμών κατά τη δεύτερη τριετία, αφορούν την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων, την ολοκλήρωση των έργων, ενώ υπεισέρχεται και η επίτευξη ποσοτικά μετρήσιμων στόχων».

Στο σημείο αυτό καλό είναι να υπενθυμίσουμε το τριπλό καμπανάκι που χτύπησε η Τράπεζα της Ελλάδας στην Έκθεση της για την Νομισματική Πολιτική 2023 – 2024

αναφορικά με τους κινδύνους από τον παρατηρούμενο χαμηλό ρυθμό εκτέλεσης δημόσιων δαπανών του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας: «(1) Ένα σημαντικό μέρος των διαθέσιμων κονδυλίων ενδέχεται να μην εισπραχθεί μέχρι το 2026, καθώς η εκπλήρωση των στόχων και οροσήμων συνδέεται άμεσα με την πρόοδο των έργων και την ολοκλήρωσή τους σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα. (2) Η μη είσπραξη των σχετικών ευρωπαϊκών πόρων για την ολοκλήρωση των συμβασιολογημένων έργων ενδέχεται να οδηγήσει στην ένταξή τους στο εθνικό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων και στην ανάγκη χρηματοδότησής τους από εθνικούς πόρους, γεγονός που θα έχει επίπτωση στα δημοσιονομικά μεγέθη. (3) Παρά το γεγονός ότι η ταχύτητα απορρόφησης δεν αποτελεί αντιπροσωπευτικό δείκτη για την αποτελεσματική και αποδοτική αξιοποίηση των ευρωπαϊκών πόρων, η πρακτική των συνεχόμενων καθυστερήσεων και της οπισθοβαρούς κατανομής των σχετικών δαπανών προς το τέλος της προγραμματικής περιόδου μπορεί να οδηγήσει σε σπατάλες και κακοδιαχείριση».

Στην αγορά κυκλοφορεί σωρεία πληροφοριών και ειδήσεων περί παγίωσης της υποχρηματοδότησης από το Ταμείο Ανάκαμψης ακόμα και για εμβληματικά μεγάλα έργα, δύο μόλις χρόνια πριν την ολοκλήρωσή του προγράμματος, γεγονός που θέτει εύλογα ερωτηματικά τόσο ως προς τη συνέχιση της χρηματοδότησης όσο και ως προς την πορεία υλοποίησής τους. Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι η κυβέρνηση ανακοίνωσε στις 31 Οκτωβρίου 2024, 3 χρόνια μετά την έναρξη του Ταμείου Ανάκαμψης, διαγωνισμό πρόσληψης 100 (!) συνολικά συμβασιούχων «για την κάλυψη επειγουσών αναγκών της Ειδικής Υπηρεσίας Συντονισμού του Ταμείου Ανάκαμψης και των Φορέων της Κεντρικής Διοίκησης, που παρακολουθούν και υλοποιούν έργα χρηματοδοτούμενα από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας». Ωστόσο η εν λόγω πρωτοβουλία γεννάει σοβαρά ερωτήματα για τη σωστή αξιοποίηση των ανθρώπινων πόρων δεδομένου ότι η Ειδική Υπηρεσία έχει ήδη στη διάθεση της προσωπικό των συμβούλων που την υποστηρίζουν.

Είναι προφανές ότι κάτω από μεγάλα λόγια της κυβέρνησης πως «όλα εξελίσσονται σύμφωνα με τον προγραμματισμό» και «πλήρης αξιοποίηση των πόρων του προγράμματος» υποκρύπτεται βαθύτατος προβληματισμός, καθώς και η ίδια αντιλαμβάνεται ότι για να μην χαθούν πόροι από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας πρέπει η κρατική μηχανή να δουλέψει όπως ποτέ δεν φρόντισε η κυβέρνηση να δουλέψει μέχρι σήμερα.

Επειδή, όπως έχουμε επανειλημμένα υπογραμμίσει ως ΠΑΣΟΚ – Κίνημα Αλλαγής το Ταμείο Ανάκαμψης συνιστά ήδη μία χαμένη ευκαιρία για την χώρα με την κατάσταση να διαμορφώνεται ως μη αναστρέψιμη υπό την σημερινή κυβέρνηση και με τα χρονικά περιθώρια του προγράμματος που απομένουν, καθώς το πρόβλημα εδράζεται στην εξαρχής λανθασμένη προτεραιοποίηση στόχων, στην έλλειψη σχεδιασμού μακράς πνοής, στην απουσία πραγματικής διαβούλευσης με τους πολιτικούς, οικονομικούς και κοινωνικούς φορείς, στην ολοκληρωτική παραχώρηση του δανειακού σκέλους στις συστημικές τράπεζες με αποκλεισμό της συντριπτικής πλειοψηφίας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων από πρόσβαση σε κονδύλια, καθώς και στην αδυναμία αποτελεσματικού συντονισμού του δημόσιου τομέα εκ μέρους της κυβέρνησης,

Επειδή μόνο από την αρχή του έτους έχουν απενταχθεί από τη χρηματοδότηση του Ταμείου Ανάκαμψης δεκάδες εγγειοβελτιωτικά έργα, έργα πολιτισμού, αντιπλημμυρικά κ.α.,

Επειδή δάνεια και επιχορηγήσεις παραμένουν «παρκαρισμένα» σε ενδιάμεσους φορείς και δεν διοχετεύονται στην πραγματική οικονομία, με την Τράπεζα της Ελλάδος να επισημαίνει την καθυστέρηση διοχέτευσης των πόρων,

Και επειδή η ίδια η Τράπεζα της Ελλάδας μιλάει για «σημαντική υποεκτέλεση των δημόσιων δαπανών, με αποτέλεσμα την οπισθοβαρή ανακατανομή τους και τη συσσώρευσή τους σε μεγάλο βαθμό την περίοδο 2024-26» και κίνδυνο «να μη δαπανηθούν όλα τα δεσμευμένα κεφάλαια μέχρι το 2026 και να μην επιτευχθούν οι συγκεκριμένοι επενδυτικοί στόχοι»

Ερωτάσθε κύριε Υπουργέ:

1. Πώς δικαιολογείται η διαπιστωθείσα υστέρηση απορρόφησης πόρων, δεδομένου ότι η προηγούμενη πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Οικονομικών διαβεβαίωνε τον Απρίλιο του

2021, λίγες ώρες μετά την κατάθεση του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας Ελλάδα 2.0 στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ότι «έχουν ενταχθεί ώριμα έργα με προσεκτική κοστολόγηση» και ότι «σύμβουλοι, σύστημα κινήτρων για δημόσιους υπαλλήλους και νέο πληροφοριακό σύστημα, θα επιταχύνουν τις διαδικασίες»; Ειδικότερα:

- 1.1. Υπήρχαν σοβαρές δομικές αδυναμίες στον αρχικό σχεδιασμό του Εθνικού Σχεδίου ή αποδεικνύεται κατώτερη των περιστάσεων η εφαρμογή του;
- 1.2. Πώς αξιολογείται υπό το πρίσμα της διαπιστωθείσας υστέρησης το παραδοτέο έργο των συμβούλων που ανέλαβαν, με διαπραγμάτευση και χωρίς προηγούμενη δημοσίευση, το έργο για *«την υποστήριξη της προετοιμασίας και σύνταξης του εθνικού σχεδίου ανάκαμψης και σταθερότητας που θα υποβληθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή προς έγκριση»* και *«για την υποστήριξη της υποβολής στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και ειδικότερα για την πιστοποίηση του εύλογου κόστους υλοποίησης των έργων, προγραμμάτων και μεταρρυθμίσεων που θα προταθούν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή»*;
- 1.3. Πώς αξιολογείται υπό το πρίσμα της διαπιστωθείσας υστέρησης το παραδοτέο έργο των συμβούλων που έχουν επιλεγεί για την «Υποστήριξη» της Ειδικής Υπηρεσίας Συντονισμού Ταμείου Ανάκαμψης καθώς και των Υπουργείων για τις δράσεις που έχουν ενταχθεί στο Ταμείο Ανάκαμψης;
2. Πόσους πόρους κινδυνεύουμε να χάσουμε ως χώρα και πόσα έργα κινδυνεύουν ακόμα να απενταχθούν από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας εξαιτίας της αδυναμίας σας να σχεδιάσετε και να υλοποιήσετε σωστά;
3. Πώς σκοπεύετε να αντιμετωπίσετε τον κίνδυνο απώλειας πόρων ώστε να μη χαθεί ούτε ένα ευρώ για τη χώρα;

Οι ερωτώντες Βουλευτές

Γερουλάνος Παύλος

Αποστολάκη Μιλένα

Βασινά Ελένη

Κατρίνης Μιχάλης

Κουκουλόπουλος Παρασκευάς (Πάρις)

Σταρακά Χριστίνα